

« l'Église tient immédiatement de Jésus-Christ? » Vir minime suspectus curiæ sæculari, Fleury, non aliter censuit : « Les appels comme d'abus ont achevé de ruiner la juridiction ecclésiastique. » (*Discours sur les libertés de l'Église gallicane*, n° 24¹.)

Concludimus fideles, et multo magis clericos, nequaquam debere in causa spirituali confugere a sententia Episcopi ad magistratum civilem, sub abusus obtentu ; quamvis enim hodiernis temporibus, consilium Status moderatius ac circumspectius appellationes excipiat quam olim parlamenta, appellationibus derogatur auctoritati atque libertati Ecclesiæ quod omni studio præcavendum est. Clerici qui sunt a suo ordine suspensi, vel suo titulo privati, recursum habeant a sententia Episcopi ad Metropolitanum, vel ad S. Pontificem, pro qualitate negotii. Recursus ille canonicus abunde eis sufficit ; si quod enim contra regulas juris in eorum præjudicium commissum sit, a iudice superiori reformabitur. Si, ordine judiciorum perturbato, adeant magistratum civilem in causa ecclesiastica, formidare debent ne incurrant gravissimas censuras quibus plectuntur temerarii infractores canonum et juris Ecclesiæ. Nulla insuper sinit prudentiæ ratio ut ab eo in hujusmodi causis auxilium, petant a quo periculum sit ne postea opprimantur, quod clero sæculis postremis contigit : « Cum enim, uti sapienter animad-vertit theologus auctoritate gravis, Pontifices potestate sua in Ecclesiæ Gallicanæ detrimentum abuti crederentur, invocatum est sæcularis brachii auxilium, cujus occasione majus detrimentum passa est Ecclesia in sua jurisdictione quam consecuta est emolumentum... Quo igitur lucro compensari poterit jactura jurisdictionis spiritualis? » (Charlas, *Tract. de libertatibus Eccl. Gallicanæ*, lib. XII, pag. 814.)

¹ *Nouveaux Opuscules de Fleury*, ed. an. 1818.

SECTIO VI°

DE DELICTIS

Persolutis quæstionibus præviis de ordine servando in judiciis criminalibus, non secus ac in civilibus, utile arbitramur subjungere notiones circa delicta quæ sunt materia judiciorum, et circa regulas jure canonico statutas de præcipuis delictis. Dicemus itaque 1° de delictis in genere ; 2° de præcipuis speciebus delictorum, quæ judiciis coerceri voluit Ecclesia.

ARTICULUS I. — DE DELICTIS IN GENERE.

*716. — I. Delictum est actio externa, vel voluntaria omissio, contra legem, pœnis coercenda in foro externo Ecclesiæ.

Dicitur 1° *Actio externa* : ea conditione delictum, de quo agitur in jure canonico, distinguitur a peccato simplici, quod est violatio legis divinæ, sive actu externo sive interno consummata. Judices inquirunt solummodo de externis, nam *cogitationis penam nemo patitur*, ut dicitur in jure ; unde concludendum est neminem traduci ad tribunal externum Ecclesiæ ratione actus externi boni vel indifferentis, ob solam præsumptionem praviæ intentionis.

2° *Vel omissio voluntaria* : voluntaria omissio æquiparatur actioni, cum prodeat ab actu voluntatis contra legem. Facientes malum et huic consentientes pari pœna plectendi sunt. « Eos « autem delinquentibus favere interpretamur, ait Innocentius III, « qui, cum possint, manifesto facinori desinunt obviare. » (Cap. *Quantæ*, 47, DE SENT. EXCOMMUNICATIONIS.)

3° *Contra legem*, quod communiter intelligendum est de lege positiva ecclesiastica. Sapienter ordinatum est ut subditi judicentur juxta leges quæ a publica auctoritate fuerunt promulgatæ; quas proinde cognoscere præsumuntur. Attamen, si quis violaverit legem naturalem, seu divinam positivam, quæ est omnibus certo nota ac manifesta, nullique controversiæ locum dederit, illum superior punire posset, etiamsi eadem lex declarata non fuerit in sacris canonibus.

4° *Pœnis coercenda in foro Ecclesiæ*. Judices inferiores cavere debent ne ordinationes superioris ultra illius intentionem urgeant in praxi; et ne punire videantur arbitrarie, præter casus jure præfinitos. Alterutrum, vel etiam utrumque periculum incurrunt, si pœnis coerceant eos qui violasse arguuntur leges quas auctoritas publica nulla sanctione pœnali munivit. Fortassis superior non intendit condere legem proprie dictam, stricte obligantem in conscientia; aut etiam noluit hæc vel illa delicta in foro externo traduci, quia id necessarium ipsi visum non est ad ordinem publicum communitatis.

*717. — II. Delicta distinguuntur ratione objecti et gravitatis. Sunt aliæ distinctionis rationes, ex parte scilicet personarum, fori et notorietatis, ad quas potissimum, pro ratione præsentis instituti, attendere oportet.

1° Ratione *personarum*, alia sunt delicta communia, quæ a laicis et clericis indifferenter committi possunt; alia clericis specialia, quæ sunt violationes legum canonicarum de vita et honestate clericorum, de quibus exstat specialis titulus Decretalium.

2° Ratione *fori*, sunt delicta mere ecclesiastica, alia mere

civilia, alia mixta. *Delicta ecclesiastica* dicimus, quæ directe contra fidem, religionem, vel disciplinam canonicam, admittuntur, v. g. : Apostasia, profanatio sacramentorum et omnia quæ subsunt ecclesiasticæ coercitioni, sive a clericis, sive a laicis patrata fuerint. *Delicta civilia* directe lædunt civilem rempublicam, neque habent aliquid spirituale, præter criminis in foro interno absolutionem et pœnitentiam; quapropter deferuntur ad judicem sæcularem. *Mixta* vocantur quæ simul et religionem lædunt et civili reipublicæ damnum atque injuriam inferunt.

Delicta mixta obnoxia sunt, tum Ecclesiæ, tum reipublicæ coercitioni, quoniam jura utriusque violant et utraque in his criminibus partem suam curare et tueri debet. In quibusdam regionibus cognitio delictorum mixtorum commissa est tribunalibus, quæ ex judicibus ecclesiasticis et laicis constabant; alicubi mos fuit ut hujusmodi causas unus judex, sive laicus, sive ecclesiasticus esset, definiret, qui prior negotium occupaverat. Ita ordinatum fuit consensu saltem tacito utriusque potestatis, ne quædam rerum confusio oriretur, si reus unius criminis duplex judicium et duplicem pœnam perferre cogeretur. (Devoti, lib. IV, tit. II, *de Delictis*.) In nostris regionibus non sunt tribunalia mixta, nec datur præventio unius judicis in alium : quia utrumque forum, civile et ecclesiasticum, est omnino distinctum.

3° Ratione *notorietatis*, delicta sunt *occulta* vel *publica*. *Occultum* proprie ac simpliciter dicitur quod nulla ratione probari potest, et ideo solius Dei judicio relinquitur. Pene autem occultum, et in existimatione morali hominum occultum censetur, quod perpauci sciunt. *Publicum* e contra erit si plures illud noverint, vel si de eo fama spargatur per communitatem¹.

¹ Cf. Fagnan, cap. *Vestra*, n° 48 ad 145, in tit. DE COHABITATIONE CLERIC. ET MULIERUM. — *Thesaurus de Pœnis*, part. II, cap. XXI. — Benedict. XIV, Inst. LXXXVII.

Delictum igitur censetur publicum quando est, vel *notorium*, vel *famosum*, vel *manifestum*.

Notorium erit *jure*, si judiciali confessione vel sententia definitiva constet; notorium *facto*, si oculis plurium objectum sit, adeo ut non detur locus tergiversationi; notorium *præsumptione*, si adsint circumstantiæ quas jus canonicum declarat indicia sufficientia delicti, ob vehementem præsumptionem, quam, attentis moribus humanis, illæ circumstantiæ ingerunt.

Si quærat quot personis factum debeat innotuisse ut desinat esse occultum, « id procul dubio implicatum est, ait Benedictus XIV (*Institutione* LXXXVII, n° 40), ac difficultatis plenum, si theologiæ moralis scriptores, aut etiam forenses, « percurrantur. » Videtur prudentis judicis arbitrio dimitendum.

Delictum vocatur *manifestum* quando, licet notorium non sit, nec *jure* nec *facto*, a pluribus tamen cognoscitur qui illud in notitiam communitatis inducunt.

Famosum illud reputatur, de quo fama per communitatem spargitur, orta ex indiciis probabilibus, quamvis paucis sit apprime cognitum, vel etiam ab uno solummodo certo auctore traditum sit, ut notat Fagnan (in cap. *Vestra*, n° 63).

Notandum est insuper, quod ad praxim attinet: 1° Aliquando delictum esse formaliter occultum, quamvis materialiter publicum; v. g., si quis excommunicatus rem sacram fecerit, sed omnes ignorent eum esse excommunicatum, vel existiment canonicè absolutum. « Si ita se res habeat, ait Benedictus XIV (loc. cit., n° 48), nos ingenue fatemur et credimus a sacra « Pœnitentiaria dispensari posse, cum ipsum crimen occulti « fines non excedat. Contra vero est si crimen publice innotescat, « licet omnes fere ignorent pœnam huic crimini irrogatam, quæ « ignorantia juris dicitur. » In ultimo casu, S. Congregatio constanter habuit delictum uti publicum et eandem regulam in praxi servat; 2° delictum esse aliquoties in uno loco publicum, et in altero occultum, adeo ut nec ibi cognoscatur, nec

præsumere liceat quod in posterum cognoscetur; 3° delictum olim in communitate publicum, potuisse decursu temporum, ita e memoria deleri, ut deveniret omnino occultum.

Hæc in præsentia sufficiant de quæstione proposita; alibi expenditur quatenus delictum esse debeat occultum ut S. Pœnitentiaria super eo dispensare valeat.

ARTICULUS II. — DE PRÆCIPUIS SPECIEBUS DELICTORUM.

718. — Nimis operosum foret singula delicta de quibus statuerunt leges canonicæ explicare; sed utile arbitramur breviter et summatim pertractare de præcipuis speciebus, eo magis quod in theologia morali pauca dicantur de hac materia, quam tamen scire decet virum canonistam. Dicemus seorsim de delictis: 1° contra fidem et unitatem Ecclesiæ; 2° contra virtutem religionis; 3° contra justitiam; 4° contra castitatem.

§ 1. *Delicta contra fidem et unitatem Ecclesiæ.*

Delicta contra fidem et unitatem Ecclesiæ sunt: apostasia, hæresis et schisma.

719.—1° *Quid sit apostasia; quotuplici modo committatur?*

I. *Apostasia*, de qua statuitur in *jure*, est defectio a fide christiana, suscepta in baptismo. Qui sibi proposuerat religionem christianam amplecti et a proposito recedit, antequam fuerit sacro baptismate initiatus, non est apostata, nec pœnis contra apostasiam latis obnoxius. Apostata vero dicitur qui post baptismum, etiam puerili ætate susceptum, transit ad judaismum, vel ad paganismum, vel ad deismum, vel tandem religionem christianam deserit, nullam aliam sectando, ut sunt athei et indifferentes systematici.

II. Tribus modis aliquis potest esse apostata: 1° Si mente sola recedat a fide christiana, quo casu constituitur apostata coram Deo; pœnam tamen juris non incurrit, quoniam illius